

Арх.бр. 09-2394/1

26.12. 2014

ДО

УНИВЕРЗИТЕТ „Св.КИРИЛ И МЕТОДИЈ“

С К О П Ј Е

**ЗАБЕЛЕШКИ И СУГЕСТИИ ВРЗАНИ ЗА ПРЕДЛОГ ЗАКОНОТ ЗА
ИЗМЕНУВАЊЕ И ДОПОЛНУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ВИСОКО
ОБРАЗОВАНИЕ**

Најпрво сакаме да истакнеме дека многубројните измени на Законот за високо образование (дури 14) од 2008 до денес, од него направија, нејасен и непрецизен текст, со кој се создава конфузија во високо образовната дејност. Мислиме дека има потреба од донесување на нов Закон за високо образование во кој со јасни и прецизни формулации, согласно потребите на Универзитетската заедница и студентите ќе се надминат постоечките проблеми во интерес на квалитетно високо образование согласно европските стандарди.

Во поглед на понудениот текст на измени и дополнувања, генерално кажано, сметаме дека е преамбициозен и нереален; дека номо-технички е неиздржан и како таков-неприфатлив; дека создава чувство на омаловажување на сопствениот наставно-научен кадар и дека во многу од одредбите е дискриминирачки. Во таа наска, посебно сакаме да се осврнеме и коментираме следните членови од Предлог законот за високо образование:

Член 1. Како Институт кој му припаѓа на прворангираниот Универзитет во државава, сметаме дека е добро решението понудено во член 1 но исто така потенцираме дека во овој член треба да се усогласат два основни критериуми: законските услови за организирање докторски студии и рангирањето.

Член 2. Согласно со овој член, за прв пат во високото образование во РМ, се овозможува ректор да биде странски државјанин одредба која нема формално-правен аспект и е во спротивност со Законот за вработени во јавен сектор. Исто така, не треба да се занемери и суштинската димензија на оваа функција од аспект на изборот, комуникација со Сенатот и другите органи, деканите, директорите, ректорите на другите универзитети, одговорноста за работата и сл.

Член 3. Истата забелешка од член 2 се однесува и на овој член. Дополнително, сакаме да потенцираме дека ректорите на државните универзитети, деканите и директорите на единиците во состав на јавните универзитети се платени со средства од буџетот на државата, односно со средства од граѓаните на РМ, и затоа сметаме дека е неупатно истите да се употребат на финансирање на странски државјани во услови кога има капацитет и на државните универзитети.

Член 4. Иницијативата за воведување на државен испит за проверка на знаењата на студентите како иницијатива на МОН на Република Македонија има недоречености и слабости, пред сè од аспект на нарушувањето на автономијата и интегритетот на универзитетите. Имајќи го предвид сегашниот Закон за високото образование, не може да се пронајде одредба со која Министерството (или било кој друг државен орган) има законска надлежност за воведување на државен испит. Самиот предлог за начинот и постапката за изведување на државен испит од страна на Одборот за акредитација и евалуација на високото образование во Република Македонија, со тоа што надлежниот министер би ги предлагал начинот и постапката на негово спроведување, не е во согласност со одредбите од Законот за високото образование кои се однесуваат на академската слобода (член 12, алинеја 4 од ЗВО). Понудениот концепт на државен испит и Законот за високото образование имаат спротивставени ставови и во поглед на дејноста на високообразовните установи (членови, 18, 19 и 20 од Законот) како и со други одредби од Законот, каде што Универзитетот и единиците имаат законска можност за регулирање на стандарди, нормативи и правила за организација и вршење на високообразовната дејност, за единствениот кредит трансфер систем и сл. Предложениот член 4 е дотолку повеќе нелогичен што предвидува снимање во текот на испитот и негово емитување, што пак претставува директно нарушување на приватноста на личноста (студентот) и кое според праксата на Судот за човекови права во Стразбург се санкционира, дури и кога се спроведува на јавно место!!! Дополнително, во став 1, предлагачот ги доведува во нерамноправна положба студентите кои полагаат на нашите високообразовни институции со оние кои тоа го направиле на странските универзитети, што априори упатува на целосно девалвирање на нашиот високо-образовен систем.

Член 7. Со регулацијата во овој член се врши радикална измена на концептот на универзитетски студии, односно се напушта Болоњската декларација која е стожер на нашиот високообразовен систем, бидејќи времетраењето на првиот и вториот циклус е неодвојиво од концепциската поставеност на студиите. Од изнесеното може да се заклучи дека со право сметаме дека е потребен нов закон, зошто вакви решенија не се воведуваат со измени без сериозна дебата за причините за напуштањето на претходниот модел и воведувањето на нов.

Член 9. Што се однесува на новиот услов за објавување трудови во списанија кои што се од соодветната област во базата на WEB of Science е прерадикален услов за македонски околности, особено во општествените науки, каде што можноста за влијание е многу помала, што е видливо, не само од далеку понискиот импакт фактор на научните

списанија во оваа област, туку и од видно помалиот број на списанија со импакт фактор во однос на оние во природните науки. Во таа смисла, заради неизбежната национална и регионална димензија, како и заради задолжителниот условот за плаќање на котизации, треба да се имаат предвид видно помалите шанси на авторите од нашиот регион да објават труд во вакви списанија. Дополнително, мора да се знае дека од моментот на предавање на трудот, до објавувањето се потребни најмалку две години. Затоа, предлагаме да се избрише новиот услов како и да се прошири листата на бази за индексација. Предлагаме додавање на уште една можност за општествените науки: учество во научна публикација (книга, монографија), издадена од реномирана домашна или странска издавачка куќа, заради ноторниот факт дека истата има иста, па и повисока научна вредност од трудовите во научните списанија во општествените науки.

Член 10. Инсистираме да се формулира нова дефиницијата на меѓународно списание, одколку онаа што е веќе дадена во член 96, став 10, поради неразбирливите услови кои се предвидени: меѓународен уредувачки одбор во кој учествуваат најмалку 5 земји, при што бројот на членови од една земја не може да надминува 40% од вкупниот број членови и кое се издава најмалку 5 години непрекинато и има најмалку десет изданија во последните пет години. Укажуваме дека некои од најпознатите часописи од областа на економијата, имаат уредувачки одбори, составени само или доминатно од Британци или Американци. Исто така, врвни часописи од областа на економските науки излегуваат 2 или 3 пати годишно, некои од нив имаат прекин во издавањето, а други не излегуваат 5 години, но имаат високо научно реноме. Истава забелешка важи и за меѓународните научни публикации, зборник на научни трудови и трудови во меѓународни годишници (се бара програмскиот комитет да е најмалку од 4 земји). Секоја земја си води своја научна и издавачка политика.

Член 16. Сакаме да истакнеме дека согласно важечките прописи бројот на студентите на трет циклус е директно врзан за бројот на акредитираните ментори, како и за законскиот лимит од 3 докторанди, а не е слободна одлука на високообразовната установа на која согласност дава Владата на Република Македонија.

Членовите 21, 23, 24 и 25 да се интервенира во духот на предлозите од член 9.

Член 26. Забелешката од член 4 се однесува и на член 26 (што се однесува на измените на член 157 став 6) согласно со кој при еквиваленција и прецизирање на странската високообразовна квалификација за прв и втор циклус стекнати во некоја од земјите на ОЕЦД не се бара доказ за положен државен испит. Со самото тоа, од една страна, се занемарува фактот дека имаме разноликост на образовните системи во нив, како и на различниот квалитет на образование а од друга, никако не смее да дозволиме тоа да биде единствен критериум за признавање на странски квалификации. Затоа, предлагаме при призовањето на сите дипломи, без оглед на тоа од каде доаѓаат да се тргне од рангирањето на Шангајската листа.

Член 28. Во член 28, во став 1 предвидена е глоба од 5000 евра за член на рецензиона комисија со што директно се завлегува во академската слобода на секој потенцијален член на рецензиона комисија, се создава страв за искажано мислење кај потенцијалните членови на рецензентските комисии и, конечно, овој закон е закон кој го регулира високообразовниот процес, а не е кривичен закон.

Член 38. Сметаме дека треба да се избрише согласно забелешките за членовите 9 и 10.

Од напредкажаното може слободно да заклучиме дека изнесовме доволно факти и докази за поткарепа на потребата на тврдењето дека во моментов, носењето на нов Закон за високото образование би било подобро решение одколку истиот да биде изменет со предложените решенија.

Директор,
д-р Биљана Ангелова

